

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/2009 rd

Regeringens proposition om ändring av lagen om fritt bildningsarbete

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 oktober 2009 en proposition om ändring av lagen om fritt bildningsarbete (RP 175/2009 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marja-Riitta Pönkä, undervisningsministeriet
- rektor Teuvo Riikonen, Savonlinnan kristillinen opisto
- vice rektor Aarni Tuominen, Työväen Akatemia
- ordförande Gunbor Gayer, Förbundet för arbetar- och medborgarinstitut i Svenskfinland, FAMI rf
- undervisningsråd, tf. verksamhetsledare Martti Markkanen, Medborgarinstitutens förbund

- ordförande Jorma Turunen, Studiecentralerna rf
- generalsekreterare Jyrki Ijäs, Finlands Folkhögskolförening ry
- ombudsman Ari Salo, Finlands sommaruniversitet
- specialmedarbetare Päivi Rajala, Finlands Kommunförbund
- generalsekreterare, studiechef Merja Hanhela, TJS Opintokeskus
- ordförande Leena Kaivola, Urheiluoipistoyhdistys ry
- ordförande Aaro Harju, Samverkande bildningsorganisationerna
- filosofie magister Seppo Niemelä.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Bildningsforum
- Undervisningssektorns Fackorganisation rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att lagen om fritt bildningsarbete ändras. Propositionen sammanhänger med utvecklingsprogrammet för fritt bildningsarbete för 2009—2012. I programmets första skede föreslås lagen om fritt bildningsarbete ändras gällande syftet med verksamheten och dess mål samt en precisering av de uppgifter som de läroanstaltsformer som faller under lagen åläggs. Samtidigt preciseras definitionen av

innehållet i tillståndet att driva en läroanstalt. Till lagen fogas även en bestämmelse som förpliktigar läroanstalterna till samarbete.

I propositionen föreslås en ändring av bestämmelserna om utvecklingsbidrag som gör det möjligt att bevilja läroanstalterna för fritt bildningsarbete kvalitets- och utvecklingsbidrag som en del av den sammanlagda finansieringen. Det föreslås också att beviljandet av extra under-

stöd överförs på Utbildningsstyrelsen. Dessutom föreslås sådana ändringar i hänvisningsbestämmelserna och preciseringar av teknisk natur i lagen som följer av reformen av kommunernas statsandelssystem.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och lämplig. Moderniseringen av bestämmelserna om verksamhetens syfte och mål och om uppgifterna för de olika typerna av läroanstalter förtydligar arbetsfördelningen och stärker anstaltarnas särdrag i det finländska utbildningssystemet. Utskottet förordar lagförslaget med följande anmärkningar.

Det fria bildningsarbetet har långa och ärorika traditioner i Finland. Utskottet anser det viktigt att stödja det fria bildningsarbetet eftersom det främjar inläring på eget initiativ och ger medborgarna en möjlighet till mångsidig utveckling. Utbildningsanstalterna inom det fria bildningsarbetet tryggar också möjligheterna till livslångt lärande och jämlikhet i utbildningshänseende. Utmärkande för det fria bildningsarbetet är dessutom att medborgarna kan studera utifrån sina egna värderingar. Detta framgår i synnerhet av 2 § 7 mom. enligt vilket utbildningsanstalterna i sin utbildningsuppgift kan betona grunden för sina värderingar, sin ideella grund och sina pedagogiska mål eller särskilda utbildningsuppgifter. Särskilt studiecentraler och en stor del av folkhögskolorna organiserar sig ofta med utgångspunkt i en gemensam värdegrund. Därigenom är de flesta samhällsrörelser och religiösa folkrörelser representerade inom det fria bildningsarbetet. Det bildningsbehov som sammanhänger med tillstånd att driva läroanstalt enligt 4 § bidrar till att lyfta fram syftet med läroanstalterna.

I propositionsmotiven konstateras det att syftemålsparagrafen i den nu föreslagna formen har fått ett brett stöd bland remissinstanserna. Utskottet understryker ändå med hänvisning till 1 §

betydelsen av fria studier efter eget val. Här framträder de mål som ställs på det fria bildningsarbetet: att främja individers mångsidiga utveckling och förmåga att samarbeta. Dessutom understryks de samhälleliga målen, dvs. demokrati, jämlikhet och sammanhållning.

Utskottet stöder också de föreslagna ändringar som gäller idrottsutbildningscenter. Den nya uppgiftsbeskrivningen för dem beaktar den speciella betydelse som motion och idrott har under hela livet och i synnerhet som populär fritidssysselsättning bland ungdomar. En motionsinriktad attityd ska anammas redan i barndomen. Lagändringen stärker det fria bildningsarbetets ställning som en del av det finländska utbildningssystemet.

Enligt propositionen beviljas läroanstalter inom det fria bildningsarbetet också i fortsättningen prestationsgrundade statsandelar och av provning beroende statsunderstöd. Den grupp som berett ett handlingsprogram för det fria bildningsarbetet har föreslagit att finansieringsmodellen ska reformeras stegvis från början av 2010 så att det stöd för verksamheten som baserar sig på en kalkylerad basfinansiering kompletteras med andra understöd. Systemet med olika understödsformer borde slopas och ersättas med ett system för finansiering genom kvalitets- och utvecklingsbidrag (LAKE), som skulle komplettera den nuvarande statsandelsfinansieringen. De av provning beroende understöden skulle användas till stöd för allmänna kvalitets- och utvecklingsmål för det fria bildningsarbetet och för särskilda mål för läroanstaltsgrupper. I samband med expertutfrågningen i utskottet framfördes det reservationer beträffande det ändamålsenliga i denna finansieringsmodell.

Medborgarinstituten ordnar en hel del undervisning inom ramen för den grundläggande konstutbildningens allmänna lärokurs. Finansieringsarbetsgruppen för det fria bildningsarbetet utreder som bäst bl.a. den grundläggande konstutbildningens ställning i medborgarinstitutens verksamhet och finansiering. Arbetsgruppens mandattid går ut den 15 mars 2010 och avsikten är att gruppens förslag ska tas in i 2011 års budgetförslag och hösten 2010 i en budgetlag med regeringens förslag till ändring av lagen om fritt bildningsarbete. Utskottet anser att arbetsgruppen borde reda ut utsikterna att ge grundläggande utbildning i konst i medborgarinstituten så att det för att säkerställa tillgången till utbildning blir möjligt att enligt kommunens prövning, ge utbildning i den allmänna lärokursen i medborgarinstituten medan fördjupade kurser fortsättningsvis endast skulle ordnas i läroanstalter som har specialiserat sig på konstområdet i fråga.

Den grundläggande utbildningen i konst vid läroanstalter inom det fria bildningsarbetet får i allmänhet sin finansiering genom finansieringssystemet för det fria bildningsarbetet. Utskottet påpekar att enhetspriset för medborgarinstituten är 77,14 euro år 2010 medan enhetspriset för grundläggande konstutbildning är 69 euro, vilket kan tänkas bidra till vilka val man gör i kommunerna när grundläggande konstutbildning ordnas.

Utskottet föreslår ett uttalande om saken (Utskottets förslag till uttalande).

Förslag till beslut

Med stöd av det som anförs ovan föreslår kulturutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen, när det gäller det fria bildningsarbetet, utreder

— om en finansieringsmodell som bygger på bidrag är ändamålsenlig eller om kvalitets- och utvecklingsbidragen bör bli en del av statsandelsfinansieringen,

— hur det ska bli möjligt att ordna endast allmänna lärokurser i grundläggande konstundervisning vid medborgarinstituten och

— vilka möjligheter det finns att höja enhetspriset för grundläggande konstundervisning så att skillnaderna i enhetsprisen inte skulle styra kommunernas beslutsfattande när det gäller grundläggande konstundervisning.

Regeringen ska i förekommande fall utan dröjsmål till riksdagen lämna propositioner med förslag till lagändringar.

KuUB 12/2009 rd — RP 175/2009 rd

Helsingfors den 1 december 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Paavo Arhinmäki /vänst
Timo Heinonen /saml
Elsi Katainen /cent
Anneli Kiljunen /sd (delvis)
Sanna Lauslahti /saml
Jukka Mäkelä /saml

Mikaela Nylander /sv (delvis)
Lauri Oinonen /cent
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent (delvis)
Leena Rauhala /kd
Pauliina Viitamies /sd
ers. Ilkka Kantola /sd
Juha Mieto /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.